

## RECENZJA KSIĄŻKI

Zbigniew Anusz: „Zapobieganie i zwalczanie zawodowych chorób odzwierzęcych”. Wydawnictwo Akademii Rolniczo-Technicznej. Olsztyn, 1995 r. 223 strony, 38 tabel, 38 rycin, 384 pozycje piśmiennictwa. Nakład 1000 egzemplarzy.

Książka o nieco przydługim (choć precyzyjnym) tytule jest w istocie podręcznikiem zoonoz, pierwszym w polskim piśmiennictwie od czasu wydania w r. 1983 „Chorób odzwierzęcych” pod redakcją Profesora *Piotra Boronia*. Adresowana zarówno do lekarzy medycyny ludzkiej jak i weterynaryjnej – co samo przez się stanowi o jej nowatorstwie – będzie bez wątpienia istotnym czynnikiem integrującym oba środowiska na polu profilaktyki i zwalczania zoonoz.

Zoonozy są ujęte w książce pod dwoma aspektami. Równolegle zestawione są opisy kliniki u ludzi i zwierząt, nieraz diametralnie różnej (vide: choroba Aujeszky, gorączka Q, brucelozą), poprzedzone w przypadku każdej jednostki najnowszymi danymi z etiologii, epidemiologii i epizootologii. Kolejno omówione są: rozpoznanie, zapobieganie, zwalczanie, leczenie i aktualnie obowiązujące akty prawne. Na szczególną uwagę zasługują wyjątkowo przejrzyste, oryginalne schematy obrazujące drogi szerzenia się poszczególnych zoonoz w środowisku – które od lat przytaczano za Autorem, zarówno w piśmiennictwie rodzimym, jak i obcym. Podnoszą one wartość dydaktyczną pracy. Klinikę i trudności diagnostyczne szeregu chorób u ludzi zilustrowano ponad czterdziestoma, przedstawionymi w skrócie, opisami przypadków, zarówno z krajowego piśmiennictwa, jak i nie publikowanych dotąd doświadczeń klinicznych Autora i współpracujących z nim wybitnych praktyków (m. in. *Z. Dziubek*, *Z. Olejnik*, *B. Trzaska*). Wśród kazuistyki tej są unikalne opisy ostrej gorączki Q, choroby Aujeszky, listeriozy, boreliozy z Lyme, dengi, przewlekającej się różycy, wstrząsający opis wścieklizny, czy nosacizny. Ten ostatni, po raz pierwszy przedstawiany przypadek, rozpoznany w r. 1971 w warszawskiej Klinice Prof. *B. Kassura* i potwierdzony mikrobiologicznie (pamięta go niżej podpisany) – wskazuje na niespodzianki jakie mogą nam sprawić zoonozy. Nosacizna u zwierząt została zlikwidowana w kraju w roku 1957. Niektóre rozdziały noszą wręcz charakter mikro-monografii (np. leptospirozy, gorączka Q, choroba Aujeszky).

Lektura nasuwa sporadyczne uwagi: na str. 52 powinno być *Helicobacter pylori*; w rozdziale o leptospirozach warto by bardziej uwypuklić patologię nerkową u ludzi; w rozdziale o malarii, dodałbym jako ośrodek referencyjny diagnostyki w kraju także Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej, zaś załączoną mapkę zasięgu światowego tej choroby zastąpiłbym mapką WHO (Wkly Epidem. Rec. 1993), jako bardziej precyzyjną i uwzględniającą problemy lekooporności *Plasmodium falciparum*. Korekta tekstu jest dobra, natomiast więcej błędów zakradło się do bibliografii.

Praca, dotowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, musiała – już po oddaniu do druku – zostać skrócona. Wypadło szereg zagadnień ogólnych, np.

ogólne pojęcie zoonoz i ich klasyfikacje, omówienie dróg szerzenia się, zagadnienia żywicieli pośrednich i ostatecznych, problematyka ognisk przyrodniczych itp. Do kilkudziesięciu wzmianki zredukowane zostały: encefalopatia gąbczasta bydła (BSE – temat tak bardzo aktualny), występująca niewątpliwie w Polsce gorączka krwotoczna z zespołem nerkowym (HFRS, infekcja hantawirusowa) i inne.

„Wadą” tej książki niezależną od Autora jest trudność w jej nabyciu. Wydana, zresztą bardzo starannie, przez Wydawnictwo Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, nie jest dostępna w Warszawie i innych miastach, a jedynie w księgarniach akademickich ART „Żak” i „Bibliopola”, 10-718 Olsztyn-Kortowo 1.

Kolejne wydanie, poszerzone do pierwotnego kształtu, niewątpliwie okaże się potrzebne. Jako bardzo nowoczesne, interdyscyplinarne i przejrzyste dydaktycznie ujęcie całościowe problematyki chorób odzwierzęcych. Opracowanie nie jest ponadto bezosobowym wykładem przedstawianych zagadnień. Z każdej niemal karty przebija ogromne osobiste doświadczenie Autora, którego przypadający właśnie jubileusz pracy zawodowej niejako podsumowują, zarówno ta książka, jak i wydana ostatnio pod jego redakcją, międzynarodowa edycja: „Q fever in men and animals”. Niewielu jest bowiem w Polsce ludzi tak predestynowanych do podjęcia tematu zoonoz jak Prof. dr hab. *Zbigniew Anusz* – lekarz medycyny i weterynarii, epidemiolog, epizootiolog i mikrobiolog, znawca kliniki chorób zakaźnych ludzi i zwierząt. Omawiana książka jest zwieńczeniem kilkudziesięcioletniej pracy Profesora na rzecz pełnego zbliżenia i współpracy nauk weterynaryjnych i medycznych – pro bono humano per bonum animalium.

*Józef Knap*